

20- 22 Ekim 2003, Berlin Bildirgesi

Çev. Özlem Bayram

Önsöz

İnternet bilimsel bilginin ve kültürel mirasın yayımındaki uygulamalar ve ekonomik gerçeklikler üzerinde radikal değişiklikler yapmıştır. Bugüne kadar hiç olmadığı biçimde, İnternet, insanlığa ve onun kültürel birikimine ait bilgilerin dünya düzeyinde erişimine olanak sağlayarak evrensel ve etkileşimli bilginin temsil edildiği bir ortam sunmuştur.

Bizler, bu bildirgeyi oluşturanlar, İnternetin bilginin yayımında işlevsel bir araç haline dönüşmesi yönündeki mücadeleye dikkatleri çekmekle kendimizi yükümlü sayıyoruz. Bu gelişmelerin, mevcut sistemin kalite güvencesinde olduğu kadar bilimsel yayıncılığın yapısında da değişiklikler yapacağı açıktır.

Budapeşte Açık Erişim Girişimi ve Echo Bildirgeleri ile Açık Erişim Yayıncılığı Üzerine Bethesda Bildirgesinin özünden hareketle oluşturulan ve evrensel nitelikteki bilimsel bilginin insanlığın yararına sunulmasında işlevsel bir araç olan İnternetin, değerini yükseltmeyi amaçlayan Berlin bildirgesi, bu süreçte rol alan araştırma kurumları, politika oluşturanlar, bilime maddi katkıda bulunan kurumlar, kütüphaneler, arşivler ve müzeler tarafından göz ardı edilmemelidir.

Hedefler

Bilgi, toplumun geniş kesimlerince erişilebilir ve okunabilir olmadıkça bilginin yayımını sağlama amacımız bütünüyle yerine getirilmiş sayılmaz. Bilginin yayımında yeni olanaklar sunan geleneksel yöntemlerin yanısıra İnternet aracılığı ile giderek yaygınlaşan açık erişim modeli de desteklenmelidir.

Bilginin evrensel ve erişilebilir olduğu öngörüsünün gerçekleşebilmesi için, gelecekteki web ortamının güçlendirilmesi, etkileşimli ve herkese açık olması gerekir. Bu anlamda bilimsel içerik ve yazılım araçları herkes için serbest ve birbiriyle uyumlu olmalıdır.

Açık Erişim Yayınlarının Tanımı

Açık erişimin, istenen yararlılığı sağlayabilmesi, bilimsel bilgiyi üreten ve kültürel mirasa sahip tüm birey ve kurumların kesin ve aktif kararlılığını gerektirir. Açık erişim yayınları, orijinal bilimsel araştırma sonuçlarını, ham veri ve üst verileri (metadata), görsel ve grafik materyallerini ve bilimsel çoklu ortam kaynaklarını içerir.

Açık erişim ürünleri aşağıdaki iki koşulu yerine getirmelidir:

1. Yazarlar ve telif hakkı sahipleri, sözü edilen ürünleri tüm kullanıcılara ücretsiz, geri alınamaz ve dünya düzeyinde erişim hakkını ve bu eserleri çoğaltma, kullanma, dağıtma, aktarma ve kaynağını vererek kamuya gösterme, herhangi bir dijital ortamda eserin türevlerini oluşturma izni yanında yazarlık sorumluluğunun kapsayacağı koşulları yerine getirerek (yayınlanmış bir çalışmanın kullanım koşullarını ve bilimsel topluluğun kabul ettiği standartları yerine getirme ilkesi bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sürdürülecektir) kişisel kullanım amacıyla sınırlı sayıda basılarak çoğaltılmasına izin verir.

2. Bir çalışmanın tam sürümünün ekleriyle birlikte yukarıda belirtilen yazarlık sorumluluklarını yerine getirerek standartlara uygun elektronik formatta kaydedilmiş biçiminin, Açık Arşiv tanımlarında ifade edildiği gibi teknik standartlara uyumlu en az bir çevrimiçi arşivde depolanmasını ve yayımlanmasını bir akademik kurum, bir bilim derneği, bir hükümet kuruluşu ya da açık erişimi, sınırsız dağıtım, karşılıklı işlerliği ve uzun süreli arşivlemeyi gerçekleştiren bir başka yetkin kurum destekler.

Elektronik Açık Erişim Modeline Geçişi Destekleme

Kurumlarımız yeni açık erişim modelinin bilim ve toplum adına en üst düzeyde yarar sağlaması için bundan sonraki süreçleri üzerinde çalışmaktadır. Bu nedenle;

- araştırmacıları ve bilimsel teşvikten yararlananları, eserlerini açık erişim modelinin ilkelerine göre yayınlamaya teşvik ederek,
- kültürel miras sahiplerini açık erişimi destekleyip kaynaklarını İnternete açmalarını teşvik ederek,
- başarılı bilimsel uygulamaları sürdürmek ve kalite güvencesi standartlarını sürdürmek yükseltmek üzere açık erişimdeki eserleri ve çevrimiçi dergileri değerlendiren araç ve yöntemleri geliştirerek,
- mesleki ilerleme ve değerlendirmelerde açık erişim eserlerinin tanınıp bu modele sahip çıkılmasını sağlayarak,
- yazılım araçlarının geliştirilmesi, içerik sağlanması, üstveri (metadata) oluşturulması ya da bireysel makalelerin yayınlanmasıyla açık erişim alt yapılarında bulunan katkıların gerçek değerine sahip çıkarak bu konuda hedeflenen gelişmeleri sürdürmeyi amaçlıyoruz.

Açık erişim sürecinin, bilginin yayımındaki yasal ve finansal uygulamaları değiştireceğinin bilincindeyiz. Kurumlarımız, bilginin en üst düzeyde kullanım ve erişimini olanaklı kılmak için mevcut yapı üzerinde yürütülen yasal ve finansal içerikli çalışmalarını daha ileriye taşıyacak çözümler üretmeyi amaçlamaktadır.